

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

МІКРОЕКОНОМІКА

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ІНІ Економіки, Менеджменту та Міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Загальної економічної теорії (208)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Загальна, Обов'язкова

Семестр

1

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Волоснікова Наталія Миколаївна

nataliia.volosnikova@khp.edu.ua

Доцент, кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри загальної економічної теорії

Авторка понад 75 наукових та навчально-методичних робіт. Провідна лекторка з дисциплін: «Макроекономіка», «Мікроекономіка». [Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на отримання знань закономірностей функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях та вміння їх ефективно використовувати. Викладаються основні положення класичної мікроекономіки на проміжному рівні. Виробляється здатність обґрунтовувати економічні рішення із застосуванням сучасного інструментарію

Мета та цілі дисципліни

Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію мікроекономічного аналізу, роботи узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, розрахункові завдання, консультації. Підсумковий контроль - іспит.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно- наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції — 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Курс є початковим і потребує знань на рівні середньої освіти.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проблемного характеру, презентації, дискусії, семінари, тестові завдання, командна робота, індивідуальна робота (розрахункове завдання).

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

- 1) Мікроекономіка в системі економічних наук
- 2) Основні методи мікроекономічного аналізу
- 3) Мікросистема і її основні характеристики

Тема 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія

- 1) Модель попиту. Поняття, величина і фактори, які впливають на попит. Індивідуальний попит
- 2) Модель пропозиції. Поняття, величина і фактори, що впливають на пропозицію
- 3) Механізми встановлення ринкової рівноваги: рівновага за Вальрасом і за Маршаллом

Тема 3. Еластичність попиту та пропозиції

- 1) Нетипові випадки ринкової рівноваги
- 2) Стійкість ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель
- 3) Ринкова рівновага в трьох періодах.
- 4) Надлишки покупця і продавця

Тема 4. Нетипові випадки ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель

- 1) Поняття і види цінової еластичності попиту
- 2) Еластичність попиту за доходом
- 3) Перехресна еластичність попиту
- 4) Фактори, що впливають на еластичність попиту
- 5) Еластичність пропозиції і фактори, що на неї впливають

Тема 5. Державне регулювання ринку. Вплив податків і дотацій на ринкову рівновагу

- 1) Вплив податку на ринкову рівновагу. Податок сплачує продавець
- 2) Вплив дотацій на ринкову рівновагу. Дотацію отримує продавець
- 3) Вплив податку на ринкову рівновагу. Податок сплачує покупець
- 4) Вплив дотацій на ринкову рівновагу. Дотацію отримує покупець

Тема 6. Теорія граничної корисності й поведінка споживача

- 1) Кількісний підхід. Закон спадної граничної корисності
- 2) Порядковий підхід. Криві байдужості та бюджетні обмеження
- 3) Гранична норма заміщення
- 4) Умова максимізації корисності в порядковому підході

Тема 7. Ординалістська теорія поведінки споживача. Моделювання поведінки споживача

- 1) Реакція споживача на зміну доходу. Лінія «дохід-споживання»
- 2) Криві Енгеля
- 3) Реакція споживача на зміну ціни. Крива «ціна-споживання»
- 4) Ефект доходу і ефект заміщення

Тема 8. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

- 1) Виробництво та виробнича функція
- 2) Ізокванта і ізокоста
- 3) Гранична норма технологічного заміщення
- 4) Ефект масштабу виробництва
- 5) Рівновага виробника

Тема 9. Витрати виробництва

- 1) Поняття і види витрат. Економічний і бухгалтерський прибуток
- 2) Витрати фірми в короткостроковому періоді
- 3) Витрати фірми в довгостроковому періоді

Тема 10. Ринок досконалої конкуренції

- 1) Основні риси ринку досконалої конкуренції (ДК)
- 2) Особливості економічної стратегії фірми в короткостроковому періоді
- 3) Стратегія фірми в довгостроковому періоді
- 4) Переваги та недоліки ринку досконалої конкуренції

Тема 11. Монопольний ринок

- 1) Характерні риси ринку чистої монополії (ЧМ). Ціноутворення на ринку ЧМ
- 2) Економічні наслідки ЧМ
- 3) Антимонопольна політика держави

Тема 12. Олігополія

- 1) Характерні риси ринку олігополії
- 2) Некооперативна поведінка олігополістів
- 3) Кооперативна поведінка олігополістів

Тема 13. Монополістична конкуренція

- 1) Основні риси ринку монополістичної конкуренції (МК)
- 2) Максимізація прибутку в умовах монополістичної конкуренції
- 3) Монополістична конкуренція та ефективність.

Тема 14. Загальна характеристика факторних ринків

- 1) Види факторних ринків
- 2) Загальні особливості факторних ринків
- 3) Особливості формування попиту на ресурс і його пропозиції

Теми практичних занять

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Тема 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія

Тема 3. Еластичність попиту та пропозиції

Тема 4. Нетипові випадки ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель

Тема 5. Державне регулювання ринку. Вплив податків і дотацій на ринкову рівновагу

Тема 6. Теорія граничної корисності й поведінка споживача

Тема 7. Ординалістська теорія поведінки споживача. Моделювання поведінки споживача

Тема 8. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Тема 9. Витрати виробництва

Тема 10. Ринок досконалої конкуренції

Тема 11. Монопольний ринок

Тема 12. Олігополія

Тема 13. Монополістична конкуренція

Тема 14. Загальна характеристика факторних ринків

Теми лабораторних робіт

Лабораторні заняття не передбачені

Самостійна робота

Написання розрахункового завдання, розв'язання задач, тестових завдань, самостійне опрацювання матеріалу за темами. Підсумковий онлайн тест.

Теми для самостійної роботи

1. Мікроекономіка у системі економічних знань.
2. Методи мікроекономічного аналізу.
3. Модель попиту. Попит та обсяг попиту. Нецінові фактори, що впливають на попит.
4. Модель пропозиції. Пропозиція та обсяг пропозиції. Нецінові фактори, що впливають на пропозицію.
5. Ринкова рівновага за Вальрасом і за Маршаллом.
6. Еластичність попиту та пропозиції.
7. Вплив податків і дотацій на ринкову рівновагу.
8. Нетипові випадки ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель.
9. Ринкова рівновага у трьох періодах (миттєвий, короткостроковий та довгостроковий). Надлишок споживача та продавця.
10. Мета споживача у кардиналістській моделі. Оптимізація вибору.
11. Мета споживача в ординалістській моделі. Оптимізація вибору.
12. Ефекти доходу та заміщення для нормальних, неякісних товарів та товарів Гіффену.
13. Теорія поведінки виробника. Виробнича функція. Закон спадної граничної продуктивності.
14. Ізокванта і ізокоста. Гранична норма технологічного заміщення. Умова рівноваги виробника.
15. Економічний і бухгалтерський прибуток.
16. Витрати фірми в короткостроковому періоді.
17. Беззбитковість фірми та умова максимізації прибутку.
18. Витрати фірми у довгостроковому періоді. Ефекти масштабу.
19. Досконала конкуренція в ринковій економіці.
20. Теорія монополії і антимонопольна діяльність держави.
21. Цінова дискримінація: економічна природа, види і місце в ринковій економіці.
22. Монополістична конкуренція та її ефективність.
23. Моделі олігополії. Кооперативна поведінка олігополістів
24. Моделі олігополії. Некооперативна поведінка олігополістів.
25. Ринки факторів виробництва.

Література та навчальні матеріали

1. Курс мікроекономіки: Навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і

- оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 156 с. – URI : <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43423>
2. Мікроекономіка і основи бізнесу : навч. посібник / Ф. В. Абрамов [та ін.] ; ред. Н. Б. Решетняк ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : ФОП Іванченко І. С., 2023. – 268 с. – URI : <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64341>
3. Методичні вказівки до самостійної роботи за курсом "Мікроекономіка" [Електронний ресурс] : для студентів спец. "Економіка", "Фінанси", "Облік і оподаткування", "Менеджмент", "Маркетинг", "Підприємство, торгівля та біржова діяльність", "Міжнародні економічні відносини" / уклад.: Т. А. Дяченко [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2021. – 40 с. – URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/53601>
4. Методичні рекомендації з організації семінарських занять за курсом "Мікроекономіка" [Електронний ресурс] : для студентів спец. "Економіка", "Фінанси", "Облік і оподаткування", "Менеджмент", "Маркетинг", "Підприємство, торгівля та біржова діяльність", "Міжнародні економічні відносини" / уклад.: Т. А. Дяченко [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2021. – 60 с. – URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/53602>
5. Methodical instructions to perform course work in the discipline "Microeconomics" : for students of the Educational and Scientific Institute Economics, Management and International Business / comp.: S. Arkhiereiev, N. Volosnikova, N. Reshetniak ; National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute". – Kharkiv : FOP Ivanchenko I. S., 2022. – 36 p. – URI : <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72077>
6. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни "Мікроекономіка" [Електронний ресурс] : для студентів Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу / уклад.: С. І. Архієреєв, Н. М. Волоснікова, Н. Б. Решетняк ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2022. – 36 с. – URI : <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/72073>
7. Мікроекономіка. Завдання для підготовки до І-го туру Всеукраїнської студентської олімпіади: навчально-методичні вказівки / укл. Н.М. Волоснікова, Т.А. Дяченко, Н.Б. Решетняк – Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2020. – 48 с. – URI <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/50075>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкове оцінювання у вигляді іспиту (40%) та поточного оцінювання (60%).

40% іспит

60% поточне оцінювання:

- 30% оцінювання завдань на практичних заняттях;
- 20% письмові індивідуальні завдання (розрахункове завдання);
- 10% тестування.

Шкала оцінювання

Сума	Національна оцінка	ECT
	б	
	а	
	л	
	і	
	в	
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХП»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХП» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри

Наталія ВОЛОСНІКОВА

Дата погодження, підпис

Гарант ОП

Марина ШЕВЧЕНКО